

Thüringen en Saksen

Een bijzondere stedenas in een bijzondere natuur

Eisenach, Erfurt, Weimar, Leipzig, Dresden, bekende namen van prachtige steden vol historie en cultuur, die dicht bij elkaar liggen in een ten onrechte vergeten stuk Duitsland, dat vanaf het Thüringer Wald tot voorbij de Sächsische Schweiz ook door zijn natuur imponeert.

Na een eerste lezing over de geschiedenis van de stad Leipzig als kapstok voor de geschiedenis van heel Duitsland, volgt een lezing over de moeizame weg naar nationale eenheid, die lang en lastig was en van Karel de Grote tot Bismarck ruim duizend jaar duurt. Uit een los verband van verschillende stammen ontstaat een volk dat zich in de eerste plaats als een taal- en cultuurgemeenschap ziet en zich pas daarna aaneensluit als een natie die uiteindelijk als nationale staat een politieke vorm vindt.

Belangrijk scharnierpunt in die ontwikkeling is de zogenaamde "*Leipziger Teilung*" van 1485, waarbij niet alleen het vorstendom Saksen verzwakt werd, maar vooral ook de opkomst van Brandenburg-Prüßen als hegemoniale macht mogelijk gemaakt werd. Toen Duitsland in 1871 onder Bismarck een nationale staat werd, had die staat meteen een ernstige tekortkoming: de eenheid kwam van boven, zij was autoritair opgelegd. De wetenschap spreekt in dit verband over de uitvinding van de Duitse natie. Maar die uitvinding werd een van de economisch modernste staten van Europa.

En een van de agressiefste. De misdaden van de nazi's brachten iedere gedachte aan natie, nationalisme en nationale staat in diskrediet. De Geallieerden vonden na 1945 aan beide zijden van de demarcatielijn veel Duitsers bereid het nationale onvoorwaardelijk in te ruilen voor een nieuwe staat, ook al was dat maar een halve. Alle Bonds-Duitsers (die ik ken) zijn postnationaal; Europa was een welkome vervanging en leek hun als nieuw vaderland helemaal niet te groot. Alle DDR-Duitsers (die ik ken) waren nauwelijks geïnteresseerd in het proletarisch internationalisme van hun leiders en zagen na de val van de muur de eenheid als begin van een nieuwe vrijheid in een nieuwe staat. In 1989 lieten de vreedzame demonstranten dan ook onverbloemd "*Wir sind ein Volk!*" horen.

Maar welk volk? Wat in de oude Bondsrepubliek nooit aan de oppervlakte kwam, borrelde na de hereniging meteen in het nationale debat op: Duitsland werd een immigratieland. Koud was het territoriale probleem opgelost, of het identiteitsprobleem stak de kop op. En dat is nog niet opgelost. Wie is Duitser? In die discussie werd duidelijk dat Duitsland altijd al een immigratieland geweest was.

Veel van de historische etappes worden tijdens de lezingen besproken en afgewisseld met verhalen over architectuur (de onvolprezen Wartburg), taal (Luther) en literatuur (Goethe) en schilderkunst (Tübke). Onontkoombaar is het verhaal van Buchenwald, waar de tronie van de barbarij het juist in Weimar zo aanwezige gelaat van het humanisme zou ontsieren.

Wees welkom bij enkele cultuurhistorische dwaaltochten door Thüringen en Saksen.

Peter van Nunen

5 bijeenkomsten van 2 uur (10.30 tot 12.30)

Do 2, 9, 16, 23 en 30 maart 2023

Synagoge Meerssen

Reader na intekening tijdens eerste bijeenkomst mogelijk (ca. 100 pagina's, 25 euro)